

- ÖĞR. GÖR. ORHAN ŞENSES
- osenses@trabzon.edu.tr

- TRABZON ÜNİVERSİTESİ WHATSAPP HATTI:
05433451061

- **Makro Ekonomi Neye Bakar?**
- Makro ekonomi “**ülke ölçeğinde büyük resim**” ile ilgilenir.
Tek tek firmalar ya da tüketiciler değil;
ekonominin tamamı.
- **Temel soruları şunlar:**
  - Bir ülke **ne kadar üretiyor?**
  - **Enflasyon** neden yükseliyor/düşüyor?
  - **İşsizlik** neden artıyor?
  - **Faiz** artarsa ekonomi ne olur?
  - Devletin **bütçe açığı** iyi mi kötü mü?

MAKRO EKONOMİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

20. YY a gelinceye kadar makro ekonominin ayrı bir disiplin olarak ele alınmadığını söyleyebiliriz.

Makro ekonominin gelişmesinde etkili olan olaylar:

1. I. Dünya savaşı ile ortaya çıkan bilgi ihtiyacının hızlandırdığı veri toplama süreci
2. Ekonomik dalgalanmaların tekrar ettiğinin tespit edilmesi ve
3. Büyük buhran

- 1929-1932 arasında dünyada endüstriyel üretimde çok ciddi düşüşler yaşanmıştır.
- Sanayileşmiş ülkelerde birbirine eşit olmayan bir deflasyon yaşanmıştır.
- İşsizlik ise trajik düzeylere çıkmıştır.
- Sanayileşmiş ülkelerin talebinin azalması ile birlikte dünya pazarlarında hammadde fiyatlarının düşmesi ile dünyadaki diğer ülke ekonomileri de büyük çöküntüye uğramıştır.

- *Lider yayınları iktisat tüm sınavlara özel konu....2015.1. cilt*

- Bunalım dünyada 50 milyon insanın işsiz kalmasına, yeryüzündeki toplam üretimin %42 oranında ve dünya ticaretinin de %65 oranında azalmasına neden olmuştur.
- 1929 yılına kadar dünyada oluşan diğer krizlere bakıldığında;
- **DÜNYA TİCARETİNİN EN FAZLA %7 ORANINDA DÜŞTÜĞÜ düşünülürse** 1929 bunalımının ne derece etkili olduğu tahmin edilebilir.

- **BÜYÜK BUHRANIN NEDENLERİ KISACA:**
  - **KEYNES e GÖRE:**
    - Yatırımcıların güvenlerindeki istikrarsızlık
  - **CHARLES KINDLEBERGER e GÖRE:**
    - Dünya ölçeğinde bir ekonomik liderliğin olmamasıdır.
    - Ne ABD ne de İngiltere ekonomik genişlemenin finansmanına yönelik kredi sağlayarak dünya ekonomisinin çöküşünü engelleyecek liderliği yapabilmışlerdir.
  - **M. FRIEDMAN VE A. SCHWARTZ a GÖRE:**
    - 1929-32 Döneminde ABD de uygulanan daraltıcı para politikasıdır.
    - *Lider yayınları iktisat tüm sınavlara özel konu....2015.1. cilt*

- **BÜYÜK BUHRANIN NEDENLERİ KISACA:**

- **PETER TEMIN e GÖRE:**

- Büyük Buhran I. Dünya savaşının ertelenmiş bir sonucudur.
- Savaş borçları ve tazminatları Avrupa ülkelerinin bir çoğunun ekonomisinin bozulmasına yol açmıştır.
- Bu da siyasal ve ekonomik kavgaları beraberinde getirmiştir.
- *Lider yayınları iktisat tüm sınavlara özel konu....2015.1. cilt*

1.BÖLÜM

MİLLİ GELİR İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

CONCEPTS RELATED TO NATIONAL INCOME

1. Ekonomik Faaliyetlerin Akımı

Flow of Economic Activities

1.BÖLÜM MİLLİ GELİR İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1. Ekonomik Faaliyetlerin Akımı

Ekonomide temel olarak **iki kesim** vardır.

Bunlar **firmalar ve hane halkıdır**.

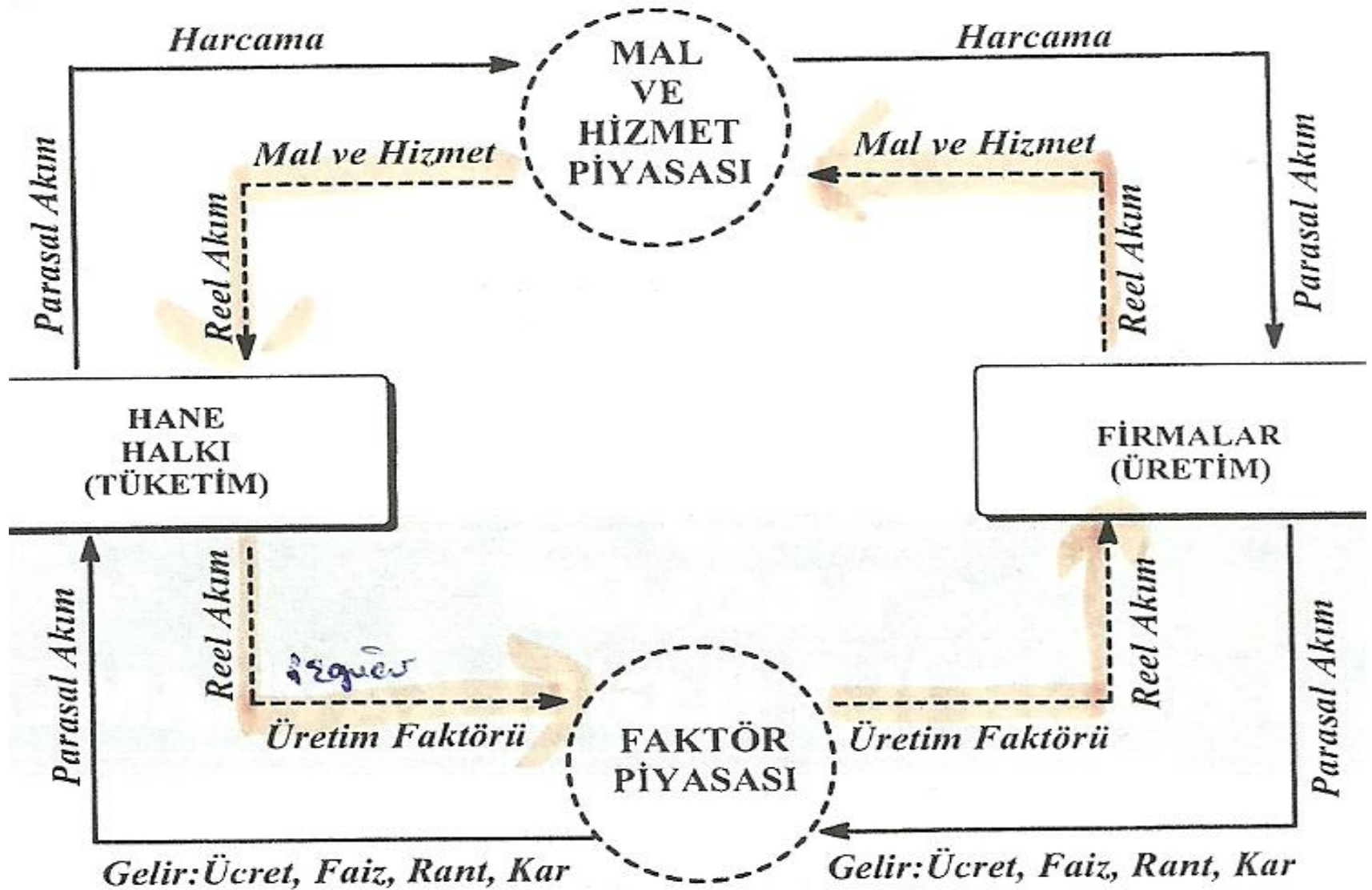
Firmalar mal ve hizmet üretirler. Bunu üretmek için üretim faktörü talep ederler.

Hane halkı ise mal ve hizmetleri (tüketirler)yani talep ederler. Talep ettikleri mal ve hizmetlerin karşılığını ödeyebilmek için üretim faktörlerini satarlar ve karşılığında gelir elde ederler

- Mal ve hizmetler,
- mal ve hizmet piyasasında işlem görürler.
- Firmalar ürettikleri mal ve hizmetleri arz ederler.
- Karşılığında parasal bir hasıla elde ederler. Hane halkı da ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri mal piyasasından talep ederler. Bunların karşılığında ise parasal bir harcama yaparlar.
- Buna tüketim harcaması denir.

- Üretim faktörleri ise ;
- **faktör piyasasında** işlem görür.
- Hane halkı sahip olduğu üretim faktörlerini faktör piyasasına arz" ederler. Arz ettikleri faktörlerin karşılığında ise ücret, faiz, rant, kar gibi(gelirleri/elde ederler.
- Firmalar ise, üretim yapmak için gerekli olan üretim faktörlerini faktör piyasasından talep ederler.
- Talep edilen faktörlerin karşılığında **ücret, faiz, rant ve kar** ödemelerinde bulunurlar.

- Ekonomide **reel ve parasal** olmak üzere iki akım vardır.
- Şekilde **kesikli çizgilerle gösterilen akım reel akımdır.**
- Firmalar faktör piyasasından üretim faktörü talep eder, mal ve hizmetleri üretir ve mal piyasasına arz eder. Hane halkı ise bir taraftan bu mal ve hizmetleri talep eder, diğer taraftan da faktör piyasasına sahip olduğu faktörleri arz ederler.
- **Bunların hepsi reel işlemlerdir.**

- Reel akımın tersin yönde parasal akım vardır.
- Hane halkı, faktör piyasasından parasal olarak üretim faktörü geliri elde eder, bu gelirlerini mal piyasasından aldıkları mal ve hizmetlerin karşılığında harcarlar.
- Firmalar da, faktör piyasasına talep ettikleri üretim faktörlerinin karşılığında ödeme yaparlar ve mal piyasasına yapmış oldukları mal ve hizmet arzının karşılığında hasıla elde ederler. Bunların hepsi parasal ödemelerdir.
- Reel akımlarla parasal akımların değeri birbirine eşittir.

2. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) Gross Domestic Product

- A. **Üretim** Açısından **GSYİH**:
  - GDP in terms of production
- Belirli bir dönemde, bir ülkenin sınırları içinde üretilen nihai mal ve hizmetlerin parasal değeri ile ithalat vergilerinin toplamına denir.
- It is the sum of the monetary value of the final goods and services produced within the borders of a country and import duties in a certain period

Harcama Yöntemiyle GSYİH Hesaplama:

C = Tüketim Harcamaları

I = Yatırım Harcamaları

G = Kamu Harcamaları

X = İhracat Gelirleri

M = İthalat Harcamaları

$$\text{GSYİH} = C + I + G + (X - M)$$

Gelir Yöntemiyle GSYİH Hesaplama:

W = Ücretler

I = Faiz

R = Rant

P = Kâr

$$\text{GSYİH} = W + I + R + P + \text{Diğer Gelirler}$$

Üretim Yöntemiyle GSYİH Hesaplama:

P = Mal ve Hizmet Fiyatı

Q = Mal veya hizmetin miktarı

$$\text{GSYİH} = P \times Q$$

Gelir yöntemiyle

- Ücret:wage (W)
- Faiz:interest (I)
- Rant:Rant (r)
- Kar:profit (P)

- Belirli bir dönem genellikle bir yıllık bir dönemdir.
- Türkiye’de de GSYİH rakamları bir yıllık dönemler için hesaplanmaktadır.
- Ancak, çok kullanılmamakla birlikte, üç ve altı aylık dönemlerle de GSYİH hesaplayan ülkeler vardır.

- **Nihai mal ve hizmetler**, Final goods and services
- başka bir mal veya hizmetin üretilmesinde kullanılmayan, doğrudan tüketilen mallara denir.
- **Bunlar,**
- doğrudan tüketim,
- yatırım,
- devlet harcaması ve
- net ihracatta kullanılan mal ve hizmetlerdir.

- Başka bir malın üretilmesinde kullanılan mallara ise **ara malı** denilir.
- Bunlar GSYİH hesapları içinde yer almazlar.
- These are not included in the GDP calculations
- Üretilen mal ve hizmetlerin para ile ifadesine piyasa değeri de denir.
- Mal ve hizmetlerin satışı sonucu elde edilen hasılayı ifade eder

B) **Harcamalar** açısından **GSYİH**,

GDP in terms of expenditures

- Bir ülkede bir yıllık bir dönemde yapılan tüketim (consumption) (C),
- gayrisafi yatırım (GSI),
- kamu harcamaları (G) ile
- ithalat vergilerinin (İV)
- toplamına denir.
- Formül olarak şöyle ifade edilebilir:

- $650 = 100 + 200 + 300 + 50$

- $\text{GSYİH} = C + \text{GSI} + G + \text{İV}$

3. Gayrî Safî Milli Hasıla (GSMH)

- *Gayri Safi Milli Hasıla,*
- bir ülkenin vatandaşları tarafından, belirli bir dönemde ülke sınırları içinde ve dışında üretilen mal ve hizmetlerin piyasa değeridir.

• **Artık hesap edilmiyor**

- Bir ülkenin vatandaşları dış ülkelerde gelir elde edip **ülkeye getirirler**.
- Yabancılar da ülke sınırları içinde gelir elde edip **dışarı çıkarabilir**.
- Bu ikisi arasındaki farka ***net dış alem geliri*** denir.
- Eğer bir yıl içinde ülke vatandaşlarının dışarıda kazanıp da ülkeye getirdikleri gelir, yabancıların ülke içinde kazanıp da çıkardığından daha fazla olursa, net dış alem geliri pozitif olur.

- **Formülü şöyle yazılabilir:**
- **Net Dış Alem Geliri (F):** Net Foreign Income
- dışarıdan *GELİR* faktör geliri – Dışarıya *GİDEN* Faktör Gelirleri
  - **100-50= net 50**
- GSMH, gayri safı yurtiçi hasılaya net dış alem gelirinin eklenmesiyle bulunur.
  - **Formülü şöyle yazılabilir.**
    - **GSMH** = GSYİH +/- F
    - **700** = 650 + 50

- When we **subtract depreciation (amortization)** from the national product, we get **Net National Product (NNP)**.

4. Safi Yurtiçi Hasıla (SYİH) Net National Product

- (GSYİH-AMORTİSMANLAR)

- **GSYİH**

- **-AMORTİSMANLAR** **DEPRECIATIONS**

- -----

- **=SAFİ YURT İÇİ HASILA** When we subtract depreciation (amortization) from the national product, we get

- **Net National Product (NNP).**

- Safi Yurtiçi Hasıla,

- GSYİH'dan aşınma ve eskime için yapılan yatırımlardan geriye kalan kısımdır.

- Bir ülkede yapılan toplam yatırım harcamaları iki kısımdan oluşur:
- Bunlardan;
- birinci kısım üretken yatırım harcamaları,
- ikinci kısım ise yenileme yatırımı harcamalarıdır.
- Bir ülkede yıldan yıla mevcut yatırımlar aşınır veya teknolojik olarak eskir.

- **Üretken Yatırımlar** (Productive Investment)
- 👉 Üretim kapasitesini artıran veya yeni üretim yaratan yatırımlardır.

- Yeni bir fabrika kurulması
- Mevcut fabrikaya yeni makine hattı eklenmesi
- Bir şirketin yeni depo veya lojistik merkezi açması
- Tarımda yeni sera kurulması
- Yazılım firmasında yeni üretim yazılımı / otomasyon sistemi satın alınması
- Enerji sektöründe yeni santral yapılması
- Sonuç:
  - ➡ Üretim artar, istihdam artabilir, GSYİH'ya net katkı sağlar.

Yenileme Yatırımları

- (Replacement / Renewal Investment)
- 👉 Mevcut üretim kapasitesini korumak için yapılan, aşınan–eskiyen sermayeyi yenileyen yatırımlardır.

- **Örnekler:**
- Eskimiş makinelerin **aynı kapasitede yenileriyle değiştirilmesi**
- Fabrikadaki **bozulan ekipmanların** yenilenmesi
- Araç filosunda **eski araçların hurdaya ayrılıp yenilerinin alınması**
- Binanın **bakım-onarım** (çatı, tesisat) harcamaları
- Bilgisayarların **aynı özellikte yenilenmesi**
- **Sonuç:**
  - ➡ **Üretim artmaz, ama düşmesi de engellenir.**

- Bunlar için her yıl aşınma ve eskime payları veya" amortismanlar ayrılır.
- Bunları yenilemek için yatırımlar yapılır. Aslında bunlar yeni bir üretim gücü değil, eski üretim gücünün devam ettirilmesi içindir.
- Bu tür yatırımlara **yenileme yatırımı** denilir.
- ilk kez yapılacak yatırımlar ise üretim gücünü artırır. **Bunlara da üretken yatırım denir.**

- Ülkenin safı üretim gücündeki artışı bulabilmek için GSYİH "dan yenileme yatırımlarının yani amortismanların çıkarılması gerekir.
- Amortismanların payı ülkeden ülkeye değişmekle beraber, genellikle %11 civarındadır. Yani SYİH, GSYİH'nin %89'u kadardır.
- SYİH şöyle formüle edilebilir:
- **SYİH = GSYİH - Amortismanlar**
- **575 = 650 - 75**

5. Yurtiçi Gelir (YIG) Domestic Revenue

- Yurtiçi gelir,
- safi yurtiçi hasıladan; from the gross domestic product
- -katma değer vergisi, Value added tax
- -özel tüketim vergisi Special Consumption Tax
- gibi malın fiyatının içinde olan
- dolaylı vergilerin çıkarılmasıyla bulunur.
- It is found by subtracting indirect taxes

Dolaylı /Vasıtalı vergiler: Indirect / Instrumental taxes

- **Mal ve hizmetlerden alınan vergiler**

- Dâhilde Alınan Katma Değer Vergisi
  - Ek Vergi
    - Taşıt Alım Vergisi
  - Akaryakıt Tüketim Vergisi
- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
  - Damga Vergisi
  - Harçlar

Dış Ticaretten Alınan Vergiler

- Gümrük Vergisi
- Akaryakıt Gümrük Vergisi
- Tek ve Maktu Vergi

- GSYİH hesaplanırken üretilen mal ve hizmet miktarı piyasa fiyatlarıyla çarpılmıştı.
- Piyasa fiyatları İçinde ise dolaylı vergiler de vardır.
- Yurtiçi net geliri bulabilmek için bu vergilerin çıkarılması gerekir.

- Ayrıca, devletin üretime yaptığı karşılıksız teşvikler vardır. Bunlara **sübvansiyon** (Sübvansiyon ya da destekleme, devletin kişi ya da kurumlara mal, para veya hizmet biçiminde yaptığı karşılıksız yardımları ifade eder.) denilmektedir. Sübvansiyon verilmesi maliyetleri aşağıya çeker ve piyasa fiyatlarının düşük olmasına neden olur. Bu yüzden üretimin gerçek değerini ve gerçek yurtiçi geliri bulabilmek için sübvansiyonları da eklemek gerekir.

- **Yurtiçi Gelir şöyle formüle edilebilir:**

- **YİG** = SYİH— Dolaylı Vergiler+ Sübvansiyonlar

- **580=575- 5 + 10**

6. MİLLİ GELİR (MG): NATIONAL INCOME

Milli gelir, bir ülke vatandaşlarının bir yılda elde ettikleri net gelirdir.

Bunun için yurtiçi gelire net dış alem gelirlerini eklemek gerekir. Gelir açısından milli gelir hane halkının bir yıl içinde sattığı üretim faktörlerinin ücret, faiz, rant ve kar gelirlerinin toplamına eşittir.

- Milli gelir şöyle formüle edilebilir:
- **$MG = YİG + \text{Net Dış Alem Geliri}(F)$**
- $630 = 580 + 50$

7. Kişisel Gelir (KG) Personal Income

- Milli gelirin bir kısmı kişilerin eline geçmemektedir.
- Dağıtılmayan firma karları, emekli kesenekleri, SSK primleri milli gelir içinde olduğu halde kişilerin eline geçmemektedir.
- Bazı gelirler de milli gelire dahil olmadığı halde, kişilerin eline geçmektedir. Bunlar arasında emekli maaşları, yaşlılık ve malullük ödemeleri, yetim ve şehit ailelerine yapılan yardımlar, ödüller, ikramiyeler sayılabilir. Bu tür ödemelerin hepsine birden transfer ödemeleri denir.

- Bu yüzden kişilerin paylaşacağı geliri bulabilmek için;
- ellerine geçmeyen geliri milli gelirden çıkarıp, ellerine geçen gelirleri de milli gelire eklemek gerekir.
- Böylece, kişisel gelire ulaşılır ve kişisel gelir şöyle formüle edilebilir:
- **Kişisel gelir(KG)=**
- MG-[dağıtılmayan karlar,kurumlar ver., emekli kesenekleri, sigorta primleri]   **+**   [transfer ödemeleri]
- **630-25+20=625**

8. Harcanabilir Gelir (HG) Disposable Income

- Kişiler elde ettikleri gelirin tamamını harcayamazlar. Çünkü kişiler bu gelirlerinden gelir vergisi gibi **dolaysız vergileri** ödemek zorundadırlar.
- Ancak, vergilerini ödedikten sonraki kısmı harcayabilirler.
- Makro iktisattaki analizlerde **Y** olarak kullanılan gelir de budur.
- Harcanabilir gelir şöyle formüle edilebilir:
- **Harcanabilir Gelir (HG) = Kişisel Gelir (KG)—Dolaysız Vergiler**
  - **625-25=600**

- Harcanabilir gelirin bir kısmı tüketim harcamalarına giderken, bir kısmı da tasarruf edilmektedir.
- Tüketim harcamaları ve tasarrufların büyüklüğü öncelikle harcanabilir gelirin büyüklüğüne bağlıdır.
- Harcanabilir gelir fazla olursa, hem tüketim harcamaları, hem de tasarruflar artar .

- Ancak, bir ülkedeki tüketim ve tasarruf eğilimlerinin de etkisini unutmamak gerekir. Harcama açısından bakıldığında, harcanabilir gelir formülü şöyledir:

- **Harcanabilir Gelir (HG) =**

- **Tüketim Harcamaları(C) + Tasarruflar (S)**

-

- ***Türkiye'nin kronik tasarruf yetersizliği***
- ***Tasarrufların yetersiz olması, politika yapıcıların hareket alanını sınırlıyor, alternatif politika seçeneklerini azaltıyor ve **ülke ekonomisinin sıçrama yapmasını engelliyor.*****
- ***S ↓--I↓--Q ↓--İstihdam ↓--MG↓***

Asgari ücrete göre tasarruf

Asgari ücrete göre et tüketimi

	ASGARI ÜCRET	ET TÜKETİMİ
ÇİN	120 DOLAR	58.2 KİLO
TÜRKİYE	385 DOLAR	25.3 KİLO

İNLI BİLE TASARRUF YAPABİLİYOR

- Türkiye’de tasarruf oranının artırılmasına yönelik politikaların geliştirilerek uygulamaya konulması, politika yapıcıların en önemli gündem maddesini oluşturuyor. **Güncel tartışma konularından Merkez Bankasının faizleri indirmesi, yatırımların artırılması, cari açık sorununun çözümü, orta gelir tuzağı ve borçlanma maliyetinin yüksekliği şu veya bu şekilde tasarruflar ile yakından ilişkilidir.**

- <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyenin-kronik-tasarruf-yetersizligi>

- Geldiğimiz noktada **on yıldan fazla bir süredir Türkiye’de uygulanan büyüme modelinin sorgulanması ve yeni bir büyüme modelinin geliştirilerek uygulanmaya konulması tartışmaları da tasarruflar ile ilgilidir.** Çünkü bir ülkede tasarrufların yetersiz olması, politika yapıcıların hareket alanını sınırlıyor, alternatif politika seçeneklerini azaltıyor ve **ülke ekonomisinin sıçrama yapmasını engelliyor.**
- Ek:<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyenin-kronik-tasarruf-yetersizligi>

- **Tasarruf oranı düşük**

- Türkiye’de tasarruf oranı:

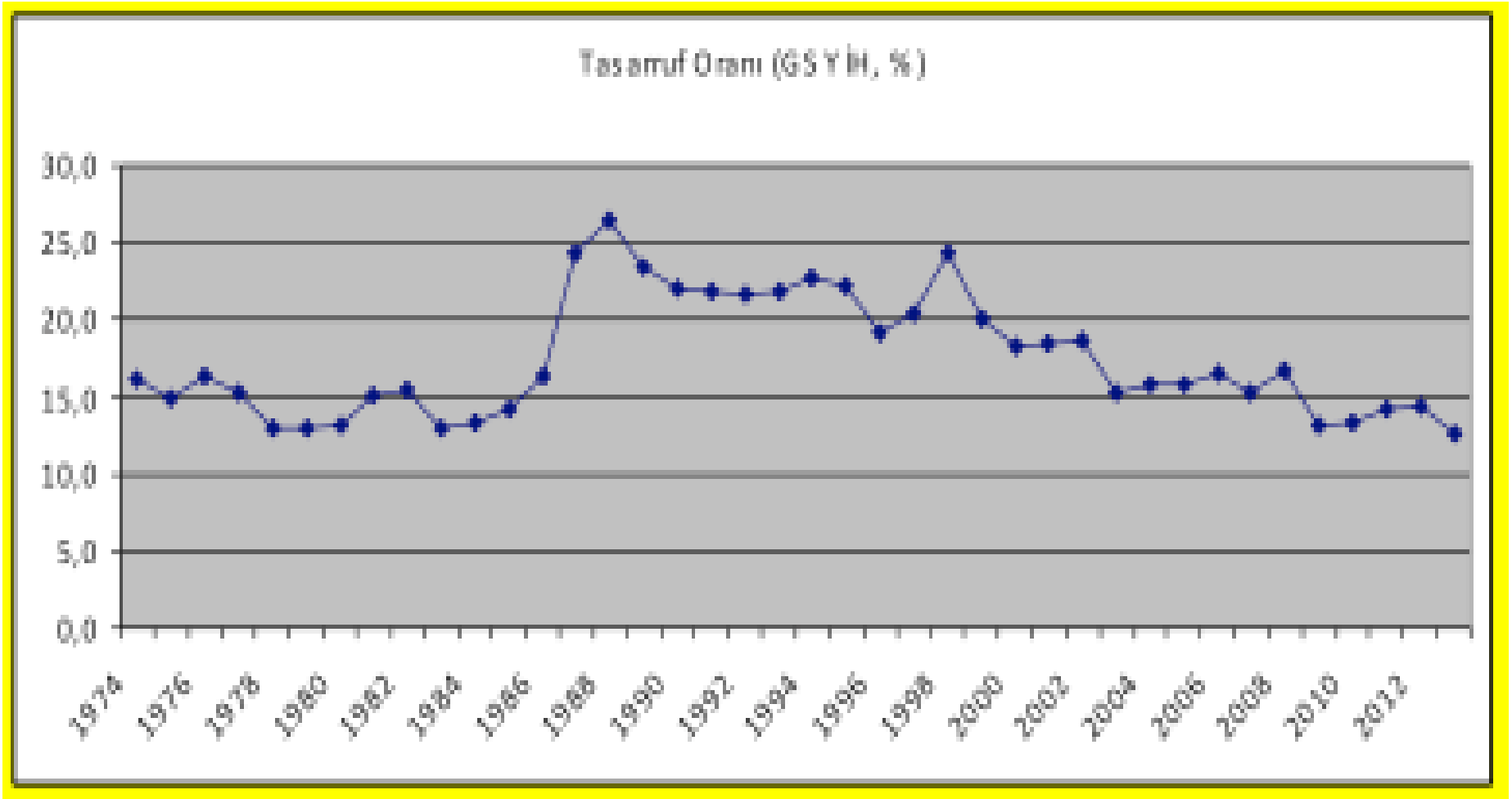
- 1974-1986 döneminde ortalama yüzde 15,
- 1987-2002 döneminde ortalama yüzde 21’nin az üzerinde ve ,
- 2002-2013 döneminde ise ortalama yüzde 15’in birazcık altında gerçekleşmiştir (Tablo 1).
- 1980 sonrası uygulanan finansal liberalizasyon politikalarının sonucunda;
- **en yüksek seviyeye 1988 yılında çıkmış ve yüzde 26,5 olarak gerçekleşmiştir.**
-
- Ek:<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyenin-kronik-tasarruf-yetersizligi>

- **Tasarruf oranı düşük**

- Diğer bir tepe noktası ise, yüzde 24,4 ile 1998 yılında gözlenmiştir.
- 2013 yılı itibariyle, tarihi olarak en düşük seviyelerine inmiş ve yüzde 12,6 olarak gerçekleşmiştir.
- Ek:<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyenin-kronik-tasarruf-yetersizligi>

Tablo 1. Türkiye'de Tasarruf Oranı (GSYİH'ya Oranı, %)

Kaynak: Dünya Bankası, World Development Indicators

- Türkiye'deki tasarruf oranının düşüklüğü karşılaştırmalı bir analizde hemen ön plana çıkmaktadır. Basit bir hesap ile tasarruf oranının dünya ortalamasının 2/3 seviyesinde (1990'lı yıllar hariç) seyrettiği göze çarpmaktadır.
- **Ülkelerin coğrafi konumlarına göre yapılan sınıflandırmaya dayalı olarak (Tablo 2) tasarruf oranları karşılaştırıldığında;**
- *Türkiye'nin Arap Dünyasından ve Güneydoğu Asya ülkelerinden daha kötü bir performans sergilediği görülmektedir.*
- **Hatta tüketim toplumu olan gelişmiş ülkelerin tasarruf oranlarının bile altında kalmıştır.**

Tablo 2. Coğrafi Gruplara Göre Tasarruf Oranları (GSYİH'ya Oranı, %)

	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012
Arap Dünyası		42,5	22,6	21,0			39,3	36,5	40,4	
Avro Bölgesi	24,4	23,7	21,8	23,8	22,8	23,2	22,9	21,5	22,1	22,2
Avrupa Birliği	23,9	23,2	21,6	22,8	21,9	22,3	22,0	20,4	21,0	20,7
Kuzey Amerika	21,4	23,4	22,0	20,3	20,2	20,5	18,6	16,2	16,2	17,0
OECD Üyeleri	22,5	24,3	23,4	23,7	22,7	22,7	21,7	19,8	19,9	20,1
Güneydoğu Asya	17,3	17,2	21,6	22,5	25,1	24,5	32,4	32,6	31,0	29,5
Türkiye	14,9	13,1	14,3	21,9	22,1	18,2	15,8	13,3	14,2	14,4
Dünya	22,9	24,4	23,9	24,4	23,7	23,8	24,0	22,6	22,5	22,5

Kaynak: Dünya Bankası, World Development Indicators

- **Tasarruf teşvikleri**

- 2002 sonrası uygulanan ekonomi politikaları Türkiye’de makroekonomik istikrarın sağlanması açısından oldukça önemlidir. Siyasal istikrarla birlikte bu ekonomik istikrar, hane halklarının uzunca bir dönem erteledikleri tüketimi gerçekleştirecekleri bir ortam hazırladı.
- Başta konut ve taşıt ihtiyacını karşılamak amacıyla, uzun dönemli taahhütler altına girildi.

- Ayrıca finansal sektörün gelir ile ilişkisiz bir şekilde kredi kartı dağıtımı ve gelişen hizmet sektörü, Türkiye’yi tüketim toplumuna dönüştürdü.
- Nitekim, Türkiye’de büyümenin kaynakları dikkate alındığında genellikle (birkaç yıl hariç) iç talebe bağlı bir büyüme modelinin olduğu ortaya çıkar.

- Türkiye'nin orta gelir tuzağına yakalanmadan, katma değeri yüksek, ileri teknoloji üreten ülke grubuna geçmek için sıçrama yapabilmesi, uygulanan ekonomi politikalarında radikal bir dönüşümü gerektiriyor.
- Tasarruf oranını yükseltmeye yönelik çabaların bu tasavvuru desteklemeye yönelik olduğu biliniyor.
- Bu bağlamda hükümet, tasarrufların GSYH'ye oranını 2015 yılında yüzde 15.2, 2016'da yüzde 16.2, 2017 yılında ise yüzde 17.1'e çıkarmayı hedefliyor

- <http://www.hurriyet.com.tr/tuikten-simsek-ve-agbala-mujde-tasarruf-orani-15-degil-yuzde-25mis-40304542>
- TÜİK'ten Şimşek ve Ağbal'a müjde: Tasarruf oranı 15 değil, yüzde 25'miş
- AYSEL ALP/ANKARA
- 12.12.2016 - 15:35 | Son Güncelleme: 12.12.2016 - 15:44
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), yeni seriye göre hesapladığı Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Bu sonuçlar, her konuşmasında Türkiye'nin tasarruf açığından şikayet eden Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek ve Naci Ağbal'ı da mutlu edecek görünüyor. Çünkü TÜİK'in açıkladığı veriye göre Türkiye'nin tasarruf oranı Şimşek ve Ağbal'ın sandığı gibi yüzde 15 civarında değil, yüzde 25'miş.

- TÜİK'in yeni milli gelir hesaplarına göre Türkiye'de tasarrufların GSYH'ye oranı 2009'da yüzde 21.4 iken; 2014'te yüzde 24.4'e; 2015'te yüzde 24.8 imiş. TÜİK'ten Şimşek ve Ağbal'a müjde: Tasarruf oranı 15 değil, yüzde 25miş
- Tasarrufların dağılımına bakıldığında ise 2015 yılında hanehalkının tasarruf oranı yüzde 9.4 ile ilk sırada yer alırken, bunu yüzde 8.7 ile mali olmayan şirketler; yüzde 4.4 ile devlet ve yüzde 2.2 ile mali şirketler izliyor.
- TÜİK Başkan Vekili Mehmet Aktaş, Türkiye'de hanelerin ve diğer kurum ve kuruluşların toplam tasarruflarının düzgün ölçülemediğini belirterek, "Eskiden toplam ekonomide yüzde 15 civarında tasarruf var, diye bilinirken, şimdi bu durum yüzde 24 civarına çıkmıştır. Biz tasarruf oranlarında orta ligdeyiz. Almanya seviyesindeyiz" dedi.
- AĞBAL'IN İSTEDİĞİ SEVİYEDE
- Maliye Bakanı Naci Ağbal, yaptığı bir açıklamada Türkiye'de hane halkı tasarruf oranının yüzde 15 civarında olduğunu belirterek, "Bu, bizimle benzer durumda olan ülkelere göre düşük, bunu yukarılara, yüzde 25-30'lara çıkarmamız lazım" demişti. TÜİK'in yeni hesabıyla Türkiye'nin tasarruf oranının Ağbal'ın istediği seviyede bulunduğu ortaya çıkmış oldu

- ŞİMŞEK'İN HEDEFİ YÜZDE 30
- Şimşek, katıldığı bir televizyon programında Türkiye gibi orta yüksek gelir grubundaki ülkelerde ortalama tasarruf oranının yüzde 30 civarında olduğuna dikkat çekerek, Türkiye'de ise yüzde 15'i bile bulmadığını söylemişti. Şimşek, şöyle konuşmuştu: "Bunu söyleyince bana sık sık diyorlar ki 'gelir zaten düşük nasıl tasarruf edeceğiz?'. Peki Çin'de, Bulgaristan'da, Romanya'da, asgari ücret kat kat düşük değil mi? Rusya'da, Hindistan'da ücretler, gelirler bizden kat kat daha düşük değil mi? Peki nasıl oluyor o ülkelerde ortalama tasarruf oranı yüzde 30'un üzerinde, Türkiye'de yüzde 15'i bile yakalayamıyoruz

- YASTIK ALTININ FAYDASI YOK
- Vatandaşımız tasarruf yapıyor ama tasarruflar atıl. Altın alıyor ama evde tutuyor, bu son derece yanlış. Bugün o altınınızı bankaya verseniz, altın olarak saklayacaklar üzerine size bir miktar da gelir verecekler. İstedığınız zaman da altınınızı gidip alabileceksiniz. Evde altın tutmanın ne ekonomiye ne size bir faydası var. Evde döviz tutmak... Sisteme koysanız yatırımlara yönlenecek. Yastık altı bir şey tutmanın bu ülkeye faydası yok. Bu varlıklar sisteme dahil olursa, yatırımlara yönlendirilecek, yatırımlara kanalize olacak.«
- <http://www.hurriyet.com.tr/tuikten-simsek-ve-agbala-mujde-tasarruf-orani-15-degil-yuzde-25mis-40304542>

- Bu çerçevede, Bireysel Emeklilik Sistemine devlet katkısı getirildi. İlk kez konut alacaklara, biriktirdikleri paranın yüzde 15'i oranında devletin katkı vereceği açıklandı. Yine yıllardır tartışılan kıdem tazminatı fonu yeniden gündemde geldi.

- Ayrıca yeni teşviklere zaten uzun dönemli taahhütler altına girmiş ve borçluluk oranları artmış olan hane halklarının ne kadar tepki vereceği de belirsizliğini koruyor.
- Çünkü gelir seviyesinin göreceli olarak düşük olması, gelirin büyük bir kısmının tüketime ayrılması nedeniyle tasarrufların arttırılmasını zorlaştırmaktadır.

- **TASARRUF AÇIĞI – CARİ AÇIK İLİŞKİSİ**
- Yatırımlar için gerekli olan tasarrufun yurtiçinden temin edilememesi, ülkeleri dış dünyanın kaynaklarını (tasarruflarını) kullanma yoluna itiyor.
- Esasen **tasarruf açığı** ve **cari açık**, bir madalyonun iki farklı yüzü gibidir.
- Yani tasarruf açığı sorunu dile getirilirken, aslında tartışılan cari açık sorunudur.

- Türkiye’de ekonomik büyüme ve cari açık grafikleri birlikte değerlendirildiğinde, büyüme oranının yüksek olduğu yıllarda cari açığın da yükselme eğiliminde olduğu hemen ilk bakışta kolaylıkla görülebilir.
- Bu durum kaynak temini noktasında dışa bağımlılığı göstermesi açısından önem arz etmektedir. Tasarruf yetersizliği, ekonomik büyümeyi ve makroekonomik istikrarı dış dünyadaki gelişmelere daha duyarlı hale getiriyor

- 2002 sonrasında AK Parti'nin ekonomi yönetiminde ve anlayışında önemli bir değişiklik olmadan kesintisiz devam etmesine rağmen, 2007 sonrasında büyümedeki oynaklığın artmasının ardında küresel ekonomideki gelişmeler olduğu açıktır. Diğer bir ifadeyle tasarruf açığı ülkeyi dış kaynaklara bağımlı olmaya mecbur etmenin ötesinde, dış dünyadaki gelişmelere, şoklara ve risklere de açık hale getiriyor. **Tabiri caiz ise, elden gelenden öğün olmuyor, olsa da vaktinde gelmiyor!**

9- MİLLİ GELİRİN HESAPLANMA YÖNTEMLERİ

METHODS OF CALCULATING NATIONAL INCOME

- Milli gelir üretim, gelir ve harcama olmak üzere üç ayrı yöntemle hesaplanabilir.
- Hangi yöntemle hesaplama yapılırsa yapılsın aynı sonuca ulaşılır.
-
- Söz konusu hesaplamalar Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılmaktadır.

- **A) ÜRETİM YÖNTEMİYLE**

- **MILLİ GELİRİN HESABI**

- **BY PRODUCTION METHOD**

- **CALCULATION OF NATIONAL INCOME**

- Üretim yöntemiyle hesaplamada bir ekonomide;
- bir yıllık bir dönemde nihai malların değeri esas alınır.
- Ara mallar hesaplamaya katılmaz.
- Nihai malların miktarı fiyatlarıyla çarpılarak ülkede üretilen nihai malların değeri bulunur.

- Bu değer aynı zamanda ülkede oluşturulan katma değerlerin toplamına da eşittir.
- Buna ithalat vergilerini de ekleyerek GSYIH'ya ulaşılır.
- Bu rakamdan da, gerekli ekleme ve çıkarmalar yapılarak ,
- SMH ve MG'e ulaşılır

Üretim yöntemiyle MG

Üretim Yöntemiyle Gayri Safi Milli Hasıla

(Cari Üretici Fiyatlarıyla, Bin TL.)

Sektörler	2004	2005	2006
Tarım	48.394.672	49.957.330	53.084.044
Sanayi	107.061.273	123.669.004	147.264.087
Madencilik	5.174.424	6.962.712	8.281.331
İmalat	87.609.625	101.246.002	121.620.626
Enerji	14.277.224	15.460.290	17.362.131
İnşaat	15.380.670	21.311.774	30.575.807
Ticaret	88.714.047	99.739.960	117.718.805
Ulaştırma	62.009.162	71.654.589	80.903.234
Mali Müesseseler	21.603.584	21.484.542	26.811.016
Konut	18.398.553	22.393.509	27.501.581
Serbest Meslek ve Hizmetler	14.889.331	16.914.421	19.981.992
(-) İzafi Banka Hizmetleri	10.821.250	12.477.618	14.702.269
Sektörler Toplamı	365.630.042	414.647.511	489.138.297
Devlet Hizmetleri	42.548.483	47.719.600	54.945.368
Kar Amacı Olmayan Özel Hiz.Kur.	3.530.102	2.996.961	4.686.121
İthalat Vergisi	18.802.850	21.838.290	27.552.444
GSYİH (Alıcı Fiyatlarıyla)	430.511.477	487.202.362	576.322.231
Net Dış Alem Faktör Gelir.	-1.579.134	-801.330	-538.269
GSMH (Alıcı Fiyatlarıyla)	428.932.343	486.401.032	575.783.962

- **B) GELİR YÖNTEMİYLE**

- **MILLİ GELİRİN HESAPLANMASI:**

- **By Income Method**

- **Calculation of National Income**

- Bu yöntemde, bir ekonomide bir yıllık bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerin;
- üretiminde çalışan üretim faktörlerinin aldıkları;
- ücret, faiz, rant, kar
- gibi gelirleri toplayarak yurtiçi gelire" ulaşılır.
- Bu faktör fiyatlarıdır.

- Firma sahibi olan girişimcilerin elde ettikleri gelire **kar** denir.
- Girişimciler aynı zamanda hane halkı olduklarından onların elde ettikleri gelirler de milli gelir hesabına katılır.
- Milli gelir hesaplarında yer alabilmesi için üretim faktörlerinin fiili olarak üretime katılmış ve gelir elde etmiş olması gerekir

Ücret Gelirleri
Faiz Gelirleri
Rant Gelirleri
Kar Gelirleri

250
200
100
30

580

Yurtiçi Gelir
(Faktör Fiyatlarıyla)

+ Dolaylı Vergiler
- Sübvansiyonlar

5 +
- 10

Safi Yurtiçi Hasıla
(Piyasa Fiyatlarıyla)

575

+ Amortismanlar

+ 35

GSYİH
(Piyasa Fiyatlarıyla)

650

- **Yurtiçi gelire** ;net dış alem gelirini ekledikten sonra, milli gelire ulaşılır.
- **Milli gelire**; dolaylı vergileri ekleyip sübvansiyonları çıkardıktan sonra piyasa değeriyle safı milli hasıla bulunur.
- **Safı milli hasılaya**; amortismanlar eklenirse piyasa fiyatlarıyla GSYİH'ya ulaşılır.
- Aşağıdaki tablo üzerinde Türkiye'nin 2005 ve 2006 yıllarında TÜİK tarafından gelir yöntemiyle hesaplanan milli gelir rakamları verilmiştir.

Gelir Yöntemi ile Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

(Cari Fiyatlarla, Bin TL.)

	2005	2006
Üretim ve İthalat Vergileri (Net)	86.885.638	100.607.330
Üretim ve İthalat Vergileri	87.909.923	101.870.352
(-) Subvansiyonlar	1.024.285	1.263.022
Sabit Sermaye Tüketimi	31.715.362	35.967.511
İşgücü Ödemeleri	129.713.653	151.230.894
Kamu	64.631.580	74.245.529
Özel	65.082.073	76.985.365
İşletme Artığı⁽¹⁾	238.887.709	288.516.495
Tarım	40.342.305	41.993.291
Diğer	198.545.404	246.523.204
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla⁽²⁾	487.202.362	576.322.231

Kaynak: TÜİK.

(1) Üretim yöntemi ile hesaplanan Gayri Safi Yurt İçi Hasıladan artık olarak bulunmuştur.

(2) Üretim yöntemiyle Gayri Safi Yurt İçi Hasıla.

- **C) HARCAMA YÖNTEMİYLE**
- **MILLI GELİRİN HESAPLANMASI**
  - **BY SPENDING METHOD**
- **CALCULATION OF NATIONAL INCOME**

- **Üretim faktörü sahipleri** elde ettikleri gelirleri üretilmiş mal ve hizmetlere harcarlar.
- Bu harcamalar toplanmasıyla da milli gelire ulaşılabilir.
- Bireyler elde ettikleri harcanabilir gelirin bir kısmını tüketim harcamalarına ayırırlar.
- Geriye kalan kısmı da tasarruf ederler.

- **Bu tasarruflar ;**
- **sermaye ve para piyasası kanalıyla,** firmalara aktarılır ve firmalar da yatırım mali talebinde bulunurlar.
- **Sonuçta;**
- **tasarruflar yatırım harcamasına dönüşmüş olur**

- Harcamalar ; Expenses

- 1- özel tüketim harcamaları, Private consumption expenditures
- 2- yatırım harcamaları, Investment expenditures
- 3- kamu harcamaları ve Public expenditures
- 4- dış ticaret , Foreign trade
- olmak üzere dört başlık halinde toplanabilir

Tüketim malları

- 1. dayanıklı tüketim malları; Durable Consumer Goods

• -----
--

- 2. dayanıksız tüketim malları Non-durable consumer goods

• -----
--

- 3. özel hizmetlerden from special services

Ersan bocut'tan ek

• **Tüketim Malları** şöyle tanımlanabilir:

- **Tüketim malları**, insan ihtiyaçlarını doğrudan karşılayan ;
- otomobil, mobilya ve beyaz eşya gibi ;
  - dayanıklı tüketim malları;
  - -----
  - ekmek, süt ve elbise gibi;
    - dayanıksız tüketim malları ile
    - -----
  - özel dersaneler, özel sağlık hizmetleri, lokantalar ve sinemalar gibi ;
    - özel hizmetlerden meydana gelen mallara denir.

Ersan bocut tan ek

- **Yatırım Malları** ise aşağıdaki gibi tanımlanacaktır:
- Jeneratör, kamyon, dokuma tezgahı gibi ;
- makine ve teçhizata;
- fabrika binaları, satış reyonları, otoyollar, barajlar ve köprüler gibi; tesislere;
- hammadde, yarı mamul madde ve mamul madde stoklarına;
- ev, apartman daireleri ve villalar gibi konutlara ,
- **Yatırım Malları** denir.

- **Kamu Harcamaları (G) Public Expenditures**
- Kamu harcamaları devletin asli görevlerini yerine getirebilmek için yapmış olduğu harcamalardır.
- Tüm resmi kurum ve kuruluşlar, eğitim, sağlık, bayındırlık, güvenlik, savunma hizmetlerini yerine getirebilmek için mal ve hizmet satın alırlar.
- Bunun yanında kamu personeline maaş veya ücret öderler.

- Ayrıca, devletin sosyal amaçları doğrultusunda kişilere emekli, dul, yetim, öğrenci kredisi gibi **karşılıksız ödemelerde** bulunurlar.
- Bunlara ***TRANSFER ÖDEMESİ*** denir.
- **Üretimi teşvik etmek** için de üreticilere karşılıksız yardımlarda bulunurlar.
- Üretime yapılan **karşılıksız ödemelere**, ise ***SÜBVANSİYON*** denir.
- **Hatırlatmak gerekirse;**
- GSYİH içinde transfer ödemeleri ve sübvansiyonlar yoktur

- **Dış Ticaret (X-M)**

- Ticaretin küreselleştiği günümüz dünyasında bütün ülkeler ürettikleri malların bir kısmını başka ülkelere satarlar.
- **Buna ihracat (X) denir.**
- Başka ülkeler tarafından talep edilmesine rağmen **ihracat GSYİH'ya eklenir.**
- Çünkü yabancı bile olsa, bir ülkede üretilen mallara bir harcama yapılmaktadır.

- **Dış Ticaret (X-M)**

- Aynı zamanda, bir ülkenin vatandaşları diğer ülkelerin mallarına talepte bulunurlar.
- Buna ithalat (M) denir.
- **İthalata yapılan harcamalar GSYİH rakamlarından çıkarılır.**

-

- **Dış Ticaret (X-M)**

- Bir yıl içindeki ihracat ile ithalat arasındaki farka **net dış alem geliri**, denilir.
- Pozitif veya negatif olabilir.
- Eğer dış fazlalar varsa pozitif, dış açıklar varsa negatif çıkar.

-
- Sonuç olarak, GSYİH şöyle formüle edilebilir:
- **$GSYİH = C + I + G + (X - M)$**
- Aşağıdaki tablo üzerinde Türkiye'nin 2004, 2005 ve 2006 yıllarında TÜİK tarafından harcama yöntemiyle hesaplanan milli gelir rakamları verilmiştir.

Harcama Yöntemiyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

(Cari Fiyatlarla, Bin TL.)

	2004	2005	2006
Özel Nihai Tüketim Harc.	284.631.317	328.560.589	382.757.062
Devlet Nihai Tüketim Harc.	56.775.481	63.653.258	75.636.787
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluş.	76.722.408	95.307.113	121.093.003
Kamu Sektörü	16.058.028	20.700.374	24.766.514
-Makine Teçhizat	3.834.095	5.207.398	4.540.526
-Bina İnşaatı	3.360.307	4.208.332	4.709.496
-Bina Dışı İnşaat	8.863.626	11.284.645	15.516.492
Özel Sektör	60.664.380	74.606.738	96.326.489
-Makine Teçhizat	40.801.346	46.016.134	53.469.099
-Toplam Bina İnşaatı	19.863.034	28.590.604	42.857.390
Stok Değişimleri	33.973.663	25.394.479	16.511.090
Mal ve Hizmet İhracatı	124.348.181	133.575.227	162.609.619
Mal ve Hizmet İthalatı	-149.299.109	-165.567.880	-206.747.973
GSYİH	427.151.940	480.922.787	551.859.589
İstatistiki Hata	3.359.537	6.279.575	24.462.642
GSYİH (Üretim Yoluyla)	430.511.477	487.202.362	576.322.231

- **10. Nominal Gayrî Safî Yurtiçi Hasıla (NGSYİH)**
- **Nominal Gross Domestic Product**
- Nominal GSYİ ya *parasal ,cari, nakdi GSYİH* da denilmektedir.
- GSYİH hesaplanırken, bir yıllık bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerin miktarlarının fiyatlarıyla çarpımlarının toplamı alınmıştır.
- Yıldan yıla GSYİH'daki değişiklikler, ülkenin üretim gücündeki, dolayısıyla refahındaki artışları gösterir. Ancak, *eğer fiyatlarda artışlar olmuşsa, yani ülkede enflasyon varsa,*
- GSYİH'daki artışlar ülkedeki üretim artışını tam olarak yansıtmayabilir.

- Örneğin:
- Bir yılda üretim hiç artmasın,
- sadece fiyatlarda %20 artış olsun.
- Bu GSYİH yı da %20 artırır.
- Oysa, bu durum gerçek bir üretim artışı değildir ve,
- **toplumun refahının %20 arttığı anlamına gelmez.**

- **GSYİH'daki gerçek artışları bulabilmek ve yıldan yıla nasıl gelişmeler olduğunu görebilmek için,**
- **bu fiyat artışlarının temizlenmesi gerekir.**
- Benzer şekilde, nominal GSYİH'dan hareketle hesaplanacak SMH, MG, KG, HG de nominal olarak ifade edilecektir

- **11. Reel Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (RGSYİH):**
- **Real Gross Domestic Product**
- Nominal GSYİH içindeki,
- fiyat artışlarının etkisini
- ortadan kaldırmak için reel GSYİH hesaplanır.
- Reel GSYİH'ya aynı zamanda *sabit fiyatlarla* GSYİH denir.

- Reel GSYİH'yı hesaplayabilmek için önce bir baz yılı alınır.
- Bir yıl içinde üretilen mal ve hizmetlerin miktarı baz yılı fiyatlarıyla çarpılır. Böylece, hesaplanan rakamlar enflasyondan arındırılmış olur. Geriye üretim miktarlarındaki net artışlar kalır.

Nominal ve reel artışlar

YILLAR(t)	ÜRETİM(Q)	FİYAT(P)	GSMH=QxP		
2011	10 BİRİM	2000. TL	20.000 TL	NOMİNAL	BİRİM AYNI
2012	10 BİRİM	4.000.TL	40.000 TL	ARTIŞ	FİYAT ARTIŞI
2011	10 BİRİM	2000. TL	20.000 TL	REEL	BİRİM ARTIŞI
2012	20 BİRİM	2.000 TL	40.000 TL	ARTIŞ	FİYAT AYNI

- **12. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Deflatörü**
  - **Gross Domestic Product Deflator**
- **Deflatör:** parasal terimlerle (nominal) ifade edilmiş olan bir iktisadi büyüklüğün (örn. Ücretler, hammadde, fiyatları, maliyetler vb.) değerinin gerçek değere (reel) çevrilmesinde kullanılan fiyat endeksini ifade eder.
- **Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Deflatörü**, nominal GSYİH'nın Reel GSYİH ya oranlanıp 100 ile çarpılmasıyla bulunan özel bir fiyat endeksidir.

- Nominal GSYİH'daki yıllık artış oranı ile reel GSYİH'daki yıllık artış oranı arasındaki fark enflasyon oranını verir yani, GSYİH'yi oluşturan mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki değişimleri gösterir.
- GSYİH deflatörü şu şekilde formüle edilebilir:
  - GSYİH Deflatörü =
  - $\text{Nominal GSYİH} / \text{Reel GSYİH} * 100$

- $GSY\dot{I}H = C + GSI + G + TM$
- $GSMH = GSY\dot{I}H + / - F$
- $SAF\dot{I} Y\dot{I}H = GSY\dot{I}H - IA$
- $MG = SY\dot{I}H - (T1 - SUB) = (SY\dot{I}H - T1) + SUB$
- $\mathring{S}G = MG - (\text{EMEKLİ KES.VE SOS.SİG. AİDAT.} + \text{OTOFİNANSMAN} + KV) + \text{TRANSFER ÖD.}$
- $Y = \mathring{S}G - T2$
- $TY\dot{I}G = \text{ÜCRET VE MAAŞ GELİRLERİ} + \text{TEŞEBBÜS VE SER.MES. GEL} + \text{ŞİRKET GELİRLERİ} + \text{KİRA GELİRLERİ} + [\text{FAİZ GELİRLERİ} - (\text{DEVLET TAHVİL FAİZLERİ} + \text{TÜKETİCİ BORÇ FAİZLERİ})]$
- $TY\dot{I}H = C + GSI + G$

- Yukarıdaki milli muhasebe kavramlarından GSYİH , GSMH , SMH , VE MG i daha geniş olarak:
- $GSYİH = C + GSI + G + TM$
- $GSMH = C + GSI + G + TM + /-F$
- $SMH = C + I + G + TM + /-F$
- $MG = C + I + G + TM + /-F - (T1 - SUB)$

	BÜYÜME HIZLARI			GSMH DEFLATÖRÜ		
	TARIM	SANAYİ	HİZMET	GSMH %	DEĞİŞME	
1986	4,6	11,1	6,0	6,8	35,6	
1987	0,4	9,1	12,9	9,8	33,5	
1988	7,8	1,8	0,5	1,5	69,7	
1989	-7,6	4,6	0,9	1,6	75,5	
1990	6,8	8,6	10,3	9,4	57,6	
1991	-0,9	2,7	0,6	0,3	59,2	
1992	4,3	5,9	6,5	6,4	63,5	
1993	-1,3	8,2	10,7	8,1	67,4	
1994	-0,7	-5,7	-6,6	-6,1	107,3	
1995	2,0	12,1	6,3	8,0	87,2	
1996	4,4	7,1	7,6	7,1	78,0	
1997	-2,3	10,4	8,6	8,3	81,2	
1998	8,4	2,0	2,4	3,9	75,3	
1999	-5,0	-5,0	-4,5	-6,1	55,8	
2000	3,9	6,0	8,9	6,3	50,9	1
2001	-6,5	-7,5	-7,7	-9,5	55,3	1
2002	6,9	9,4	7,5	7,9	44,4	2
2003	-2,5	7,8	6,7	5,9	22,5	2
2004	2,0	9,4	10,2	9,9	9,5	3
2005	5,6	6,5	8,2	7,6	5,3	3

Kişi Başına Düşen Milli Gelir

Per Capita Income

- KBDMG nominal MG rakamının ülke nüfusuna bölünmesiyle bulunur.
- Eğer,
- GSYİH ülke nüfusuna bölünürse;
- kişi başına GSYİH;
- ELDE EDİLİR.

2019 nüfusumuz

- Türkiye'de ikamet eden nüfus, 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla
- Türkiye nüfusu 83 milyon 154 bin 997 kişi oldu
- **GSYH, 2019** yılında bir önceki yıla göre %15,0 artarak **4 trilyon 320 milyar 191 milyon TL oldu.**
- **31 Aralık 2019** sabahında bankalararası piyasada 5,95 civarında yer alıyor.

BASİTÇE/ORTALAMA FBDMG USD VE TL

(RAKAMLAR YUVARLANMIŞTIR)

31/12/2019 TARİHİ İTİBARIYLA FBDMG TL VE USD

GSYİH / TL	NÜFUS	FBDMG/ TL	KUR	FBDMG/USD
4.320.191.000.000 ₺	83.000.000	52.050	5,95	8.748

- **2025 nüfusu = 87.685.426** (tahmini) ile hesaplayalım.
- **1) 2025 Türkiye GSYİH (nominal, cari \$)**
- IMF bazlı 2025 **nominal GSYİH $\approx$ 1.565.471.000.000 \$ ($\approx$ 1,57 trilyon \$)** olarak veriliyor.
- **2) Fert başına düşen gelir (kişi başı GSYİH)**
- Formül: **Kişi başı gelir = GSYİH / Nüfus**

- $1.565.471.000.000 \$ / 87.685.426 \approx$
17.853 \$ / kişi
- (yaklaşık)

17şubat 2019 itibariyle örnek

- Usd: 5.2867
- Euro:5.9591
- Çapraz kur: Euro/usd: 1.12

- Ali: 10.000 tl maaş
- George: 3.000 usd. Maaş
- Hans: 2.500 Euro maaş

- Ali: $10.000 \text{ tl} \times 12 \text{ ay} = 120.000 \text{ tl} / 5.2867 = 22.698 \text{ usd}$
- George : $3.000 \text{ usd} \times 12 = 36.000 \text{ usd}$
- Hans: $2.500 \text{ Euro} \times 12 = 30.000 \text{ Euro} \times 1.12 = 33.600 \text{ usd}$

03/03/2023 itibariyle örnek

- Usd: 18,8587
- Euro:20,0195
- Çapraz kur: Euro/usd: 1.0616

- CAN: 10.000 tl maaş
- JOHN: 3.000 usd. Maaş
- PETER: 2.500 Euro maaş

- CAN: $10.000 \text{ tl} \times 12 \text{ ay} = 120.000 \text{ tl} / 18,8587 = 6.363 \text{ usd}$
- JOHN : $3.000 \text{ usd} \times 12 = 36.000 \text{ usd}$
- PETER: $2.500 \text{ Euro} \times 12 = 30.000 \text{ Euro} \times 1.0616 = 31.848 \text{ usd}$

- <https://www.investaz.com.tr/blog/dunya-ekonomi-siralamasi/>
- **ABD, GSYH** sıralamasına göre şu an Dünya'nın en büyük ekonomisi konumundadır. **18 Trilyon 37 Milyar \$** büyüklüğündeki ekonomiyi, **Çin 11 Trilyon 8 Milyar \$** büyüklük ile takip etmektedir.
- **Euro Bölgesi** ülkelerinin toplamı ise Çin'i az bir fark ile geçerek **11 Trilyon 602 Milyar \$** seviyesinde bulunmakta. **Japonya 4 Trilyon 123 Milyar \$** büyüklüğü ile Çin'in açık ara arkasında bulunmakta.
- Euro Bölgesindeki en gelişmiş Avrupa ülkeleri ise sırasıyla **Almanya 3.3 Trilyon**, **İngiltere 2.8 Trilyon**, ve **Fransa 2.4 Trilyon** ile sıralanmakta.
- **Hindistan 2 Trilyon**, **İtalya 1.8 Trilyon**, **Brezilya 1.7 Trilyon** ve **Kanada 1.5 Trilyon** ile ilk 10 sırayı oluşturmakta.
- **Türkiye, GSYH sıralamasında şu an itibariyle bu listenin 718 Milyar Dolar büyüklüğü ile 18. Sırasında bulunuyor.**

- *Veriler* (IMF / Dünya Bankası tahminlerine göre **2025** sonrası dönem):
- **Amerika Birleşik Devletleri: ~ 25,5 trilyon \$**
- **Çin: ~ 18,3 trilyon \$**
- (Türkiye'nin 2025 GSYH'sı tahmini: ~ **1,56 trilyon \$**)

- 2025 GDP Ranking(_{sıralama}) (Nominal)
- United States – ~ 25.5 trillion USD
- China – ~ 18.3 trillion USD
- Japan – ~ 5.4 trillion USD
- Germany – ~ 4.5 trillion USD
- United Kingdom – ~ 3.4 trillion USD
- France – ~ 3.0 trillion USD
- India – ~ 3.7 trillion USD
- Italy – ~ 2.3 trillion USD
- Türkiye – ~ 1.56 trillion USD

- Kişi başına düşen milli gelir rakamları, diğer ülkelerle karşılaştırma yapmak için kullanılır. Bazı ülkelerin milli geliri çok fazla olabilir, ancak nüfusu da fazla ise kişi başına düşen milli gelir düşük olacaktır.
- Aksine bazı ülkelerin milli gelirleri düşük olmasına rağmen nüfusları az olduğu için kişi başına gelirleri yüksek çıkmaktadır.

Fert Başına Düşen GSYİH

Aşağıdaki tablo, Uluslararası para fonunun 180 üyesinin 2011 yılı verilerini içerir. Veriler ABD doları cinsindendir.

Sıra	Ülke	Kişi başına <u>GSYİH</u>
1	<u>Lüksemburg</u>	113,533usd. (nüfus:543.202 (2013))
2	<u>Katar</u>	97,967 (2 milyon 2012 de)
3	<u>Norveç</u>	96,591
4	<u>İsviçre</u>	84,983
5	<u>Avustralya</u>	66,984
6	<u>Birleşik Arap Emirlikleri</u>	66,625

15	<u>ABD</u>	48,147
16	<u>Belçika</u>	48,110
17	<u>Kuveyt</u>	46,461
18	<u>Japonya</u>	45,774
19	<u>Almanya</u>	44,558

57	<u>Gabon</u>	10,982
58	<u>Kazakistan</u>	10,951
59	<u>Libya</u>	10,873
60	<u>Meksika</u>	10,803
61	<u>Arjantin</u>	10,640
62	<u>Türkiye</u>	10,576
64	<u>Lübnan</u>	10,474
65	<u>Venezuela</u>	10,409

81	<u>Maldivler</u>	6,499
82	<u>Saint Vincent ve Grenadinler</u>	6,447
83	<u>Sırbistan</u>	6,268
84	<u>İran</u>	6,260
85	<u>Beyaz Rusya</u>	6,118
86	<u>Namibya</u>	6,087
87	<u>Peru</u>	5,614

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Ülkelerin_kişi_başına_GSYİH%27ya_\(nominal\)_göre_sıralanışı](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ülkelerin_kişi_başına_GSYİH%27ya_(nominal)_göre_sıralanışı)

- U.A. karşılaştırmaları yapmak için **kişi başına düşen milli gelir rakamlarını aynı para birimi ile ifade etmek gerekir.**
- Bu yüzden ülkelerin kişi başına düşen milli gelirleri **genellikle dolara dönüştürülür** ve ondan sonra karşılaştırma yapılır.

- Ülkelerde döviz piyasaları tam olarak çalışmıyorsa ve gerçekçi döviz kurları yoksa, dolar bazında karşılaştırmalar da yanıltıcı sonuçlar verebilir.
- Çünkü, 100 doların her ülkede satın alabileceği aynı kalitedeki mal ve hizmet miktarı farklı olabilir.

- U.A. Karşılaştırmalarda kullanılan bir diğer yaklaşım da ;
- *satın alma gücü paritesi* yaklaşımıdır.
-

- *Satın alma gücü paritesi;*
- *Purchasing power parity*
- farklı para birimlerinin satın alma gücünü eşitleyen bir dönüşüm oranıdır.
- Ülkeler arasındaki fiyatlar genel düzeyi (FGD) farklılıklarından kaynaklanan refah düzeyi karşılaştırma yanılgılarını ortadan kaldırır.
- Bir ülkede KBDMG seviyesi düşük olabilir. Ancak, FGD de düşük ise bu gelirle daha fazla mal alınabilir.
- (Hakkari'deki bir ilçedeki fiyatlarla İstanbul Beşiktaş'taki fiyatlar arasındaki fark.....)

Satın alma Gücü Paritesi Nedir?

- What is Purchasing Power Parity?
- Satın alma gücü paritesi (SAGP) ;
- ülkeler arasındaki fiyat düzeyi farklılıklarını ortadan kaldırarak;
- FARKLI PARA BİRİMLERİNİN ,SATIN ALMA GÜÇLERİNİ EŞİTLEYEN BİR DEĞİŞİM ORANINI ifade ediyor.

- 1 kg. domatesin ortalama olarak;
  - Türkiye'de **2 ₺**,
  - ABD'de ise **2,5 \$**,
- olduğunu varsayalım.
- Bu durumda yıllık geliri **10.000 \$** olan bir Amerikalı yılda $(10.000 \$ / 2,5\$ =)$ **4000 kg** domates alabilir.
- Aynı miktar domatesi alabilmesi için bir Türk'ün yıllık gelirinin **8.000 ₺** olması yeterlidir. $(8000 ₺ / 2 ₺ = 4000 \text{ kg})$

- $1\$ = 5,00 \text{ ₺}$ ise;

- Amerikalının geliri $= 10.000 \text{ usd} \times 5,00 = 50.000 \text{ tl}$

- Türk'ün geliri ise $= 8.000 \text{ ₺} / 5,00 = 1.600 \$$

- **Amerikalı Türkiye'ye gelir de parasını TL'ye çevirirse;**

- bu parayla $(50.000 \text{ ₺} / 2 \text{ ₺} =)$ **25.000 kg** domates alabilir.

- **Buna karşılık Türk, ABD'ye gider de parasını dolara çevirirse;**

- bu parayla $(1.600 \$ / 2,5 \$ =)$ **640 KG** domates alabilir.

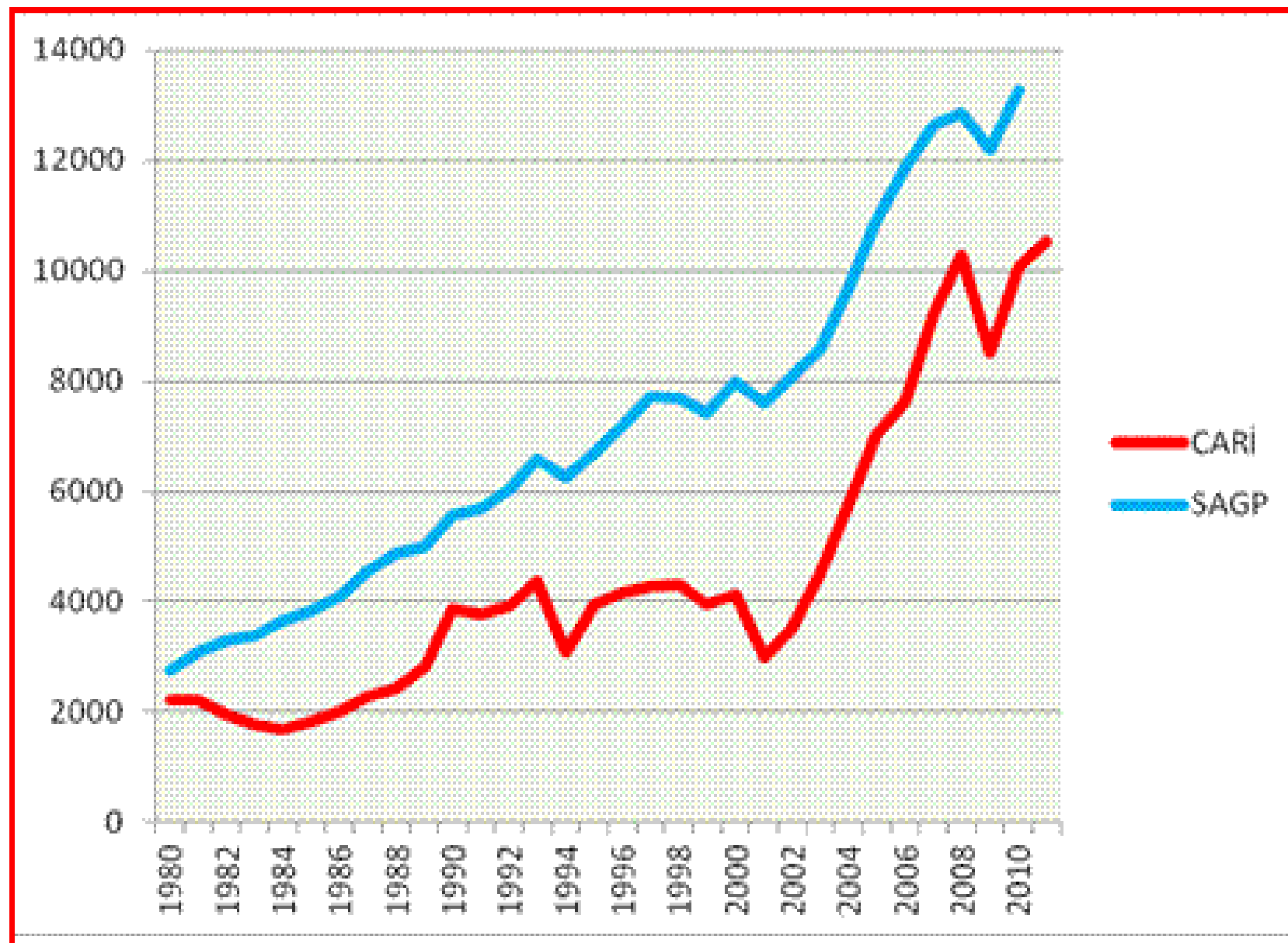
- **SAGP bu iki kişinin ikisinin de gelirini kendi ülkesinde harcadığı varsayımını yapar.**
- Bu durumda
- Amerikalı 10.000 \$ ile = 4.000 kg, domates
- Türk 8.000 TL'siyle = 4.000 kg , domates alabilmektedir.
- Bu durumda SAGP şöyle formüle edilir:
- (TÜRKİYE DAHA UCUZ)
- $\text{SAGP (Türkiye / ABD)} = 2\text{TL} / 2,5 \$ = 0,8 ₺ / \$$
- Buna göre bir kg domates için ABD'de 1 dolar ödemek gerekirken Türkiye'de 0,8 ₺ ödenmesi gerekmektedir.

- Burada konuyu basitleştirmek amacıyla yalnızca tek bir mal (domates) için yaptığımız bu hesaplama çok sayıda mal ve hizmetin bulunduğu bir sepet için yapıldığında karşımıza genel bir satın alma gücü oranı çıkar ve bu oranı gelire uyguladığımızda satın alma gücü paritesine göre gelir hesabına ulaşmış oluruz.

- Satınalma gücü paritesi üzerindeki çalışmalar oldukça eskiye gidiyor. Bunların en yaygın bilineni Geary – Khamis Doları adı verilen hesaplama biçimidir. Geary – Khamis doları bir yandan satınalma gücü paritesine bir yandan da malların uluslararası ortalama fiyatları üzerine kuruludur. Bu birim ve hesaplama şekli 1958’de Roy C. Geary tarafından ortaya atılmış ve bu kavram 1970’lerin başında Salem H. Khamis tarafından geliştirilmiş bulunuyor. ABD’deki satınalma gücü hesaplamasında baz olarak 1990 veya 2000 yılları esas alınıyor. Geary – Khamis dolarıyla hesaplanan kişi başına gelir hesaplarıyla yapılan uluslararası karşılaştırmalar cari fiyatlarla hesaplanan kişi başına gelirle yapılacak karşılaştırmalara göre daha anlamlı bir yaşam standardı karşılaştırmasına imkân sağlıyor.

- Dünya Bankası, Gayrisafi Ulusal Gelir (Gross National Income -GNI) adını verdiği gelir hesabını satınalma gücü paritesiyle yapmaktadır. Bunu yaparken ABD'yi temel almakta ve ABD'nin GNI'sini satınalma gücü paritesiyle hesaplanmış olan GNI'ye eşit kabul etmektedir.
- Örneğin Türkiye'nin kişi başına GSYH'sı 2010 yılında 10.079 dolar, satınalma gücü paritesiyle yapılan kişi başına GNI'si 15.530 dolar olarak hesaplanmaktadır. Bu durumda 10.079 dolar yıllık geliri olan bir Türk ile bir Amerikalıyı kıyasladığımızda Türk o parayla 15.530 dolarlık alışveriş yapabilirken Amerikalı 10.079 dolarlık alışveriş yapabilmektedir. Bir başka ifadeyle aynı dolar gelirini elde eden bir Türk, Amerikalıya göre yüzde 50 daha fazla alışveriş yapabilme imkânına sahip bulunmaktadır. İşte bu aradaki fark satınalma gücü farklılığından kaynaklanıyor.

- Amerikalıya göre yüzde 50 daha fazla alışveriş yapabilme imkânına sahip bulunmaktadır. İşte bu aradaki fark satınalma gücü farklılığından kaynaklanıyor.
- Aşağıdaki grafikte Türkiye’de kişi başına gelirin 1980’den 2011 sonuna kadar olan gelişimi dolar cinsinden hem cari fiyatlarla (kırmızı çizgi) hem de satınalma gücü paritesine göre hesaplanmış olarak (mavi çizgi) gösterilmektedir.

- Aşağıdaki tabloda IMF'nin WEO Nisan 2012 veri tabanından derlediğim seçilmiş bazı ülkelerin cari fiyatlarla ve SAGP'ye göre 2011 yılı kişi başına GSYH'ları dolar cinsinden gösterilmektedir (Türkiye sayılarında yukarıdaki örneklerle göre oluşan farklılık kurumların kullandığı metodolojilerin farklılığından kaynaklanıyor.)

Ülke	Cari F. KB GSYH (2011)	SAGP KB GSYH (2011)
ABD	48.386	48.386
Arjantin	10.944	17.516
Azerbaycan	6.832	10.201
Çin	5.413	8.382
Almanya	43.741	37.896
Hindistan	1.389	3.693
Türkiye	10.521	14.517
İngiltere	38.592	36.090
Zambia	1.418	1.610

- Yukarıda da değindiğim gibi ABD'nin hem cari fiyatlarla hem de SAGP'ye göre aynı kişi başına gelire sahip olmasının tek nedeni bu hesaplamalarda ortak para birimi olarak ABD doları kullanılmasından dolayıdır.
- Almanya ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde gelirin satın alma gücü düşük, buna karşılık GYÜ de yüksektir. *****
- Bu, bize yaşamın gelişme yolundaki ülkelerde daha ucuz olduğunu gösteriyor.
- Hesaplamaya esas alınan sepette ağırlık gıda maddeleri ve giyeceklerde olduğu için bu sonuç normaldir

Ek(başka kaynak)

SGP

Satınalma Gücü Paritesi Nedir? - SAGP Nedir? (Purchasing Power Parity-PPP)

- Satınalma Gücü Paritesi, birbirinden farklı para birimleri arasındaki satınalma gücünü eşitleyerek ülkeler arasındaki fiyat düzeylerini aynı seviyeye getiren bir değişim oranıdır.
- Belirli bir mal ve hizmet sepetinin alınabilmesi için gereken ulusal para tutarlarının birbirleriyle oranlanması şeklinde hesaplanmaktadır. Bu oran kullanılarak farklı para birimlerine dönüştürülen harcamalar, ülkeler arasında gerçek anlamda karşılaştırılabilir veriler sağlamaktadır. Satınalma gücü paritesi, para birimlerinin sadece kendi ülkelerinde harcandığı varsayımına dayanır.

- ÖRNEK
- Örneğin, 1 kg elmanın fiyatı Türkiye’de 5 TL, ABD’de 6 USD ise; Elma için 1 ABD Dolarının Satın Alma Gücü Paritesi;
- $(5 \text{ TL} / 6 \text{ USD}) = 0,83 \text{ TL/USD}$
- olarak hesaplanır. Bu değer, Elma için ABD’de ödenecek her bir Dolara karşılık Türkiye’de 0,83 TL ödeneceği anlamını taşımaktadır. Bu oran kullanılarak mevcut bir para ile ABD’de ve Türkiye’de satın alınabilecek Elma miktarının karşılaştırılması sağlanır.
- Satınalma gücü paritesi, tek bir ürün için değil, piyasada yer alan mal ve hizmetlerin genelini kapsayan GSYH ve harcama bileşenlerini de kapsamaktadır.

- Satınalma Gücü Paritesi'nin Temel Amacı
- SAGP'nin temel amacı, GSYH ve bileşenlerinin uluslararası reel karşılaştırmasına yönelik göstergelerin elde edilmesidir. Ülkeler arasındaki fiyat düzeyi farklılıklarını gidererek GSYH ve bileşenlerinin bu tür uluslararası karşılaştırmalarına olanak veren ortak bir değişim oranıdır.
- Satınalma Gücü Paritesi Döviz Kuruna Alternatif Kullanılmaz !
- SAGP, ülkelerin para birimlerinin reel satınalma gücünün bir göstergesidir. Döviz kuru ise, ekonomik, siyasi ve idari kararların etkisi altında kalan ve bu alanlardaki değişikliklerden etkilenen bir değişim oranıdır. SAGP hesaplamalarında, döviz kurlarının belirlenmesinde doğrudan rol oynayan faiz ve sermaye hareketleri gibi çeşitli ekonomik değişkenler dikkate alınmaz.

- Satınalma Gücü Paritesi, Para Birimin Gerçek Değerini Belirleyebilir mi?
- Bir ülkenin SAGP değeri döviz kuruna göre yüksek veya düşükse, bu durum genel fiyat düzeyinin ilgili döviz kuruna göre yüksek ya da düşük olduğunu gösterir.
- Ancak bu ifade, ülkenin para biriminin aşırı ya da düşük değer aldığı anlamını taşımaz. SAGP, sadece yurtdışında üretilen veya tüketilen mal ve hizmetleri kapsar, ihracatın etkisini kapsamaz.
- Satınalma Gücü Paritesi Kapsamı ve Hesabına Yönelik Mal ve Hizmet Sepetinde Yer Alan Maddeler
- EUROSTAT tarafından organize edilen ve 37 ülkeyi kapsayan Satınalma Gücü Paritesi (SGP) Çalışmaları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yürütülmektedir. Mal ve hizmet sepetinde 5000 civarında madde kapsamaktadır. Bunun 2500'ü tüketim mal ve hizmetlerinden, 40'ı ücretlerden, 600'ü makine ve teçhizat araçlarından, 1700'ü inşaat projelerinden oluşmaktadır.

2013	GDP (PPP) (Mio USD)	GDP (Mio USD)	Population	GDP per capita (PPP)	GDP per capita
USA	16.720.000	16.720.000	316.666.667	52.800	52.800
Turkey	1.167.000	821.000	76.274.510	15.300	10.764
Brazil	2.416.000	2.190.000	199.669.421	12.100	10.968
Germany	3.227.000	3.593.000	81.696.203	39.500	43.980
UK	2.387.000	2.490.000	63.994.638	37.300	38.910
France	2.276.000	2.739.000	63.753.501	35.700	42.962
India	4.990.000	1.670.000	1.247.500.000	4.000	1.339
Russia	2.553.000	2.113.000	141.049.724	18.100	14.981
Korea, South	1.666.000	1.198.000	50.180.723	33.200	23.874
Arjantina	771.000	484.600	41.451.613	18.600	11.691
Mexico	1.845.000	1.327.000	118.269.231	15.600	11.220

CIA - The World Factbook

- Hesaplamalarda temel olarak ABD dikkate alınmakta ve ortak para birimi olarak ABD doları kullanılmaktadır. Örneğin, Türkiye'nin kişi başı GSYH'sı 2013 yılında 10.764 dolar, satınalma gücü paritesine göre kişi başına GSYH'sı 15.300 dolar olarak hesaplanmaktadır. Bu şu anlama gelmektedir; 10.764 dolar geliri olan bir Türk ile bir Amerikalı karşılaştırıldığında, Türk o parayla 15.300 dolar değerinde alışveriş yapabilirken, Amerikalı 10.764 dolarlık alışveriş yapabilmektedir. Kısacası, aynı dolar gelirini elde eden bir Türk, Amerikalıya göre %50 daha fazla alışveriş yapabilme imkanına sahip olmaktadır. Aradaki bu fark satınalma gücünden kaynaklanmaktadır.
- CIA The World Factbook 2013 yılsonu verilerinden yola çıkarak hazırladığım bazı ülkelerin cari fiyatlarla ve satınalma gücü paritesine göre kişi başına GSYH'larını aşağıdaki tabloda görebilirsiniz. ABD'nin hem cari fiyatlarla hem de satınalma gücü paritesine göre aynı tutarda kişi başına gelire sahip olduğunu görebilirsiniz

Başka bir ek kaynak

- Satınalma gücü paritesine göre en pahalı ülke İsviçre olurken, en ucuz ülke Makedonya oldu.
- Satınalma Gücü Paritesi'ne (SGP) göre "Tüketim Mal ve Hizmetleri" grubunda geçen yıl fiyat düzeyi endeksi en yüksek ülke 148 ile İsviçre, fiyat düzeyi en düşük ülke ise 44 ile Makedonya oldu.
- AB ortalama fiyat düzeyinin 100 olarak kabul edildiği listede Türkiye 73'lük endeks değeriyle 37 ülke arasında 24'üncü sırada yer aldı.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "2010 Yılı Tüketim Mal ve Hizmetlerine Yönelik Karşılaştırmalı Fiyat Düzeyi Endeksleri"ni açıkladı.

- ÜLKELER TÜKETİM MAL VE HİZMETLERİ
- İsviçre 148
- Norveç 147
- Danimarka 143
- Finlandiya 123
- Lüksemburg 120
- İsveç 120
- İrlanda 118
- Fransa 112
- Belçika 112

- İzlanda 111
- Avusturya 107
- Hollanda 106
- Almanya 104
- İtalya 104
- İngiltere 100
- İspanya 97
- Yunanistan 96
- Güney Kıbrıs 89
- Portekiz 88
- Slovenya 84

- Malta 79
- Estonya 75
- Hırvatistan 74
- Türkiye 73
- Çek Cumhuriyeti 72
- Slovakya 71
- Letonya 69
- Macaristan 65
- Litvanya 63
- Polonya 63
- ~~Koradaj~~ 59

8.02.2026

- **4.4.3 TEK FİYAT KANUNU VE SATIN ALMA GÜCÜ PARİTESİ**

- Tek fiyat kanunu (TFK) birbirinin aynı olan malların farklı piyasalarda tek fiyatının oluşacağını ifade eder.
- TFK nun işleyebilmesi için ulaşım masraflarının, ticaret engellerinin olmaması ve malların homojen olması gerekir.
- TFK geçerli iken reel döviz kuru bire eşittir.
- Yani 1 birim ulusal paranın yurt içi ve yurt dışı satın alma gücü aynıdır.

- TFK nun geçerli olduğu nominal döviz kuruna ,başka bir ifade ile iç ve dış fiyatları ulusal para birimi cinsinden eşitleyen nominal döviz kuruna **SATIN ALMA GÜCÜ PARİTESİ (SGP)** denir.
- SGP yaklaşımını ilk defa kullanan ekonomist **GUSTAV CASSEL** dir.

- **SGP:**
- 1-mutlak SGP
- 2-nispi SGP olarak 2 şekilde incelenir:
- **1-mutlak SGP:**
- Ülkelerin fiyatlar genel düzeyinin (FGD) döviz cinsinden aynı olması gereğidir.
- İki ülke arasındaki nominal kurun, belli bir mal sepetinin ülke içi ülke dışı fiyatlarına olan oranına eşittir.
- **Yurt İçi Fiyat Endeksi** = nominal döviz kuru X yurt dışı fiyat endeksi

- **2-nispi SGP:**
- Döviz kurunun ne olması gerektiği ile değil, ne kadar değişmesi gerektiği ile ilgilidir. İki farklı ülkede aynı ürün grubunun yıllar içinde fiyatlarındaki değişim hızının belirlene kurda birbirine eşitlenmesidir.
- $$\frac{E1-E0}{E0}$$
- Döviz kurundaki yüzde değişme -----
- $$\frac{E1-E0}{E0}$$
- Yurt dışı ve yurt içi fiyat endekslerindeki yüzde değişim arasındaki farka eşit olmalıdır.

- $\% \Delta E = \% \Delta P - \% \Delta P^*$
- $\% \Delta E$ = yerli ülkedeki döviz kurundaki $\%$ değişme
- $\% \Delta P$ = yerli ülkede fiyat düzeyinde gerçekleşen $\%$ değişme
- $\% \Delta P^*$ = yabancı ülkede fiyat düzeyinde gerçekleşen $\%$ değişme